

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf. 20.435/2010/4. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Novák Rudolf ügyvéd (címe) által képviselt felperes neve (címe) felperesnek, a Meggyesi Ügyvédi Iroda (címe ügyintéző: Dr. Meggyesi Melinda ügyvéd) által képviselt alperes neve (címe) alperes ellen személyiségi jog megsértése miatt indított perében a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 2010. április 21. napján meghozott 10. P. 20.073/2010/9. számú ítélete ellen az alperes részéről 10. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés alapján - a 2011. január 13-án megtartott nyilvános tárgyaláson - meghozta a következő

Ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részét részben megváltoztatja, és szövegezésében pontosítja;
mellőzi, hogy az alperes a **X** időszaki lap számában megjelent „**Y**” című újságcikkével és a 2009-ben megjelent **"Q"** című könyvének tartalmával a felperest személyhez fűződő jogában megsértette;
megállapítja, hogy a **X** időszaki lap számában azzal a valótlan tényállítással, hogy a felperes az **"w1"** Zrt. üzemeltetésébe adásáért 80 millió, vagy 140 millió, vagy 200 millió ellenértéket kapott, továbbá a 2009-ben megjelent **"Q"** című könyvben azzal a valótlan tényállítással, hogy az **"w1"** Zrt. üzemeltetésébe adásáért a felperest ellenértékként 140 000 000 Ft-ot és **"b"** állást kapott, az alperes a felperes jóhírnév védelméhez fűződő személyiségi jogát;
azzal, hogy a 2009-ben megjelent **"Q"** című könyv oldalán a felperest falloszhoz hasonlította, ... oldalán őrülnék,.... oldalán szemétnak nevezte, az alperes a felperes becsülethez és emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogát megsértette.

A bíróság az alperest a további jogsértéstől eltiltja.

Kötelezi az alperest, hogy a **X** időszaki lap legközelebbi számában az eredeti cikkel azonos betűtípussal, azonos oldalon tegye közzé az alábbi nyilatkozatot:

„A **X** időszaki lap számában azt a valótlan tényt híreszteltem, hogy felperes az **"w1"** Zrt. üzemeltetésébe adásáért 80 millió, vagy 140 millió vagy 200 millió Ft ellenértéket kapott".

A bíróság kötelezi az alperest, hogy az ítélet jogerőre emelkedését követő 20 napon belül a **"H"-ban** az eredetivel azonos betűtípussal, saját költségén fizetett hirdetésként tegye közzé az alábbi nyilatkozatot:

„A 2009-ben megjelent **"Q"** című könyvemben én, alperes neve szerző, megsértettem felperes neve becsülethez és emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogát, amikor a könyv ...oldalán falloszhoz hasonlítottam, ... oldalán örültnék, ...oldalán szemétnek neveztem. Megsértettem a jóhírnév védelméhez fűződő személyiségi jogát, mert valótlanul állítottam azt, hogy az **"w1"** Zrt. üzemeltetésébe adásáért a felperes ellenértéket, 140 millió Ft-ot és **"b"** állást kapott.

Mindkét elégtételadásként szolgáló nyilatkozat vonatkozásában a bíróság feljogosítja a felperest, amennyiben az alperes a nyilatkozatokat nem teszi közzé, azt az alperes költségére a **"H"-ban** megjelentethesse.

Az alperes által fizetendő kereseti illeték összegét 46 000 (Negyvenhatezer) Ft-ra leszállítja, és kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak külön felhívásra 2 000 (Kettőezer) Ft kereseti illetéket.

Egyebekben az elsőfokú ítéletet helyben hagyja.

A perrel felmerült másodfokú költségeiket a felek maguk viselik.

Kötelezi az ítélőtábla a felperest 1 800 (Egyezernyolcszáz) Ft csatlakozó fellebbezési, az alperest 36 000 (Harminchatezer) Ft fellebbezési eljárási illeték állam javára, külön felhívásra történő megfizetésére.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

A felperes 2006-tól a Közgűlés Elnöke, és egyben országgyűlési képviselő volt. A Önkormányzat az **"w"** üzemeltetésére pályázatot írt ki, amely pályázat nyertesévé a **"w1"** Zrt-t nyilvánította. A **"w1"** Zrt. 2008. őszétől kezdte meg a kórház üzemeltetését, azonban 2009. nyarán felszámolás alá került, és az üzemeltetéssel felhagyott. Az alperes (aki a 2008. decemberében W-ben, 10 000 példányban megjelent **X** című időszaki lap szerkesztőségének vezetője) a szerzője az **"Q"** címmel „hangosan arról, - ami nekünk

fontos -" „Tények, fikciók, impressziók." alcímmel a **X** kiadványaként 2009-ben megjelent műnek.

A felperes a 2009. december 23-án benyújtott keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes az **"Q"** című könyv megírásával, „és ezen belül" a könyvnek a keresetlevélben tételesen idézett szövegrészleteivel megsértette a jó hírnévhez, a becsülethez és az emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogát.

Az alperes ellen a felperes 2010. január 18-án újabb keresetet terjesztett elő, az **"W"-ben**, 2008. decemberben megjelent **X** című időszaki lapban „Azt mondják....- **"k - a"** címen közzétett írása miatt.

Kérte, a bíróság állapítsa meg, hogy az alperes ezzel az újságcikkével, ezen belül a „Mondja az utca hangja, hogy 80 milliót kapott ezért a kapott bizniszért. Mások 140 milliót mondanak. A plafon jelenleg 200-on van. Ki tud eligazodni ezekben a nagy számokban?" szövegrészlettel megsértette a felperes jó hírnevét.

Mind a két keresetében kérte, hogy a bíróság az alperest tiltsa el a további jogsértésektől, és kötelezze elégtételadásként a **"H"-ban**, illetve a **X** című időszaki lapban a megjelölt lapszámokban a keresetlevelekben írt szövegű „Helyreigazító és bocsánatkérő" közlemények közzétételére, ennek elmulasztása esetén pedig a felperes feljogosítását ezeknek az alperes költségén való megjelentetésére.

Az elsőfokú bíróság az előbbi keresetlevél alapján indult pert az utóbb indult jelen perhez egyesítette.

Az egyesített perben az alperes az érdemi ellenkérelmében a felperes valamennyi kereseti kérelmének az elutasítását és a perrel felmerült költségeiben való marasztalását kérte.

Az elsőfokú bíróság a 9. sorszám alatti ítéletében: I. Megállapította, hogy az alperes megsértette a felperes jóhírnévhez fűződő személyiségi jogát a **X** időszaki lap számában megjelent „Azt mondják....**"k - a"** című újságcikkével az alperest a további jogsértéstől eltiltotta, és kötelezte, hogy az ítélet jogerőre emelkedése után megjelenő első **X** időszaki lapszámában az eredeti újságcikkkel azonos oldalon, azonos betűnagysággal és szedési móddal tegye közzé az alábbi helyreigazítási közleményt:

„A **X** időszaki lap számában azt a valótlan tényt híreszteltük, hogy felperes neve, az **"w1"** Zrt. üzemeltetésébe adásáért 80 millió, vagy 140 millió, vagy 200 millió Ft ellenértéket kapott". Feljogosította a felperest, hogy amennyiben az alperes az ítélet jogerőre emelkedése után a helyreigazító közleményt nem jelenteti meg, úgy az alperes költségére azt a felperes a **"H"-ban** egy alkalommal közzétegye.

II. Megállapította, hogy: a) az alperes a 2009-ben megjelent **"Q"** című könyvének tartalmával megsértette a felperes becsülethez és emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogait azzal, hogy a felperest a könyv ... oldalán „férfi nemi szervhez" hasonlította, ... oldalán örülnék, ... oldalán szemétnak nevezte;

b) megsértette az alperes a felperes jóhírnévhez fűződő személyiségi jogát, amikor azt a valótlan tényt állította, hogy az **"w1"** Zrt. üzemeltetésébe adásáért a felperes ellenértéket, 140 millió Ft-ot és **"b"** állást kapott.

Az ítélet rendelkező részében a felperest a további jogsértéstől eltiltotta. Kötelezte az alperest, hogy az ítélet jogerőre emelkedése után 20 nap alatt a **"H"-ban** tegye közzé az ítélet rendelkező részében megszövegezett helyreigazítási közleményt. Feljogosította a felperest, hogy amennyiben az alperes a helyreigazítást nem teszi közzé, úgy az alperes költségére a **"H"-ban** azt a felperes egy alkalommal megjelentesse.

Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 nap alatt 150 000 Ft + Áfa perköltséget. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította, és az alperest kötelezte az állam javára külön felhívásra 54 000 Ft le nem rótt illeték megfizetésére.

Az ítéletének indokolása szerint a **X** című időszaki lapban megjelent, a keresetben kifogásolt közlés arra vonatkozó tényállítás volt, hogy a felperes ellenértéket kapott a "w" Kórház üzemeltetéséért. Az alperes a bíróság felhívása ellenére ezt a tényt nem tudta igazolni. Arra utalva, hogy az állandó (BH. 1995. 151. számon közzétett döntésben is megjelenő) bírósági gyakorlat szerint a szerkesztőség vezetőinek felelőssége az időszaki lapban megjelent újságcikk tartalmáért fennáll, az elsőfokú bíróság ezzel összefüggésben megállapíthatónak találta az alperes részéről a valótlan tény híresztelésével megvalósított hírnévrontás, mint felperesi személyiségi jog megsértését. Emiatt - a felperes keresetének e részében is helyt adva - a Ptk. 84. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján eltiltotta az alperest a további jogsértéstől, és a c) pont alapján elégtétel adására is kötelezte. Elégtételként azonban a helyreigazító közlemény tartalmát a kereseti kérelemben írtaktól eltérően határozta meg, mivel az elégtétellel elérni kívánt cél ezzel is megvalósítható.

Az **"Q"** című könyv megjelentésével elkövetett jogsértések megállapítása iránti kereseti kérelemmel kapcsolatos döntései indoklásában az elsőfokú bíróság mindenekelőtt rögzítette, hogy a felperes gyakorló politikus, és mint ilyen, közszereplő, aki a személyét ért kritikákat fokozottabban köteles tűrni, mint a nem közszereplő személyek. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az **"Q"** című könyv címét egyértelműen úgy kell érteni, hogy - az alperes álláspontja szerint - a felperes (akárcsak a borítón szereplő másik két politikus) elárulta választóit. Ez tehát a felperes politikai tevékenységének az alperes általi minősítése volt, amit a felperes közszereplőként tűrni köteles akkor is, ha az erősebb formában negatív tartalmú. Ugyancsak a felperes közszereplői (politikusi) tevékenységgel kapcsolatos megengedett véleménynyilvánításnak minősítette a könyv ... oldalán a felperesre vonatkozóan megjelent „vízfejű”, „pártfőiskolás” kijelentéseket, amelyeket a felperes tűrni tartozik. Az ezekkel kapcsolatos kereseti kérelmeket ezért elutasította.

A könyv további kifogásolt kitételeivel kapcsolatban a jogsértés megállapítását a következőkkel indokolta:

A rendelkező rész II. a. pontjában megállapított jogsértéseket illetően a „Feláll, mint fallosz” szövegből egyértelműen megállapítható, hogy az a felperesre vonatkozik, és a felperest férfi nemi szervhez hasonlítja, ami a mai magyar társadalom általános értékítélete

szerint egyértelműen sértő. Az alperes tehát ezzel a kijelentéssel megsértette a felperes becsülethez, illetőleg emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogait.

A könyv ... oldalán leírt - a felperesre vonatkozó - „szemét” kifejezés olyan indokolatlanul megalázó, bántó jellemzése a felperesnek, amely nem a közéleti tevékenységéhez kapcsolódik, ezért emiatt alappal kérte a becsülethez és emberi méltósághoz való személyiségi joga megsértésének megállapítását.

A könyv ... oldalán a felperesre vonatkozóan leírt „őrült” kitételrel kapcsolatban az ugyanitt alkalmazott „betokosodott” jelzővel való egybevetés alapján - az elsőfokú bíróságnak az volt az álláspontja, hogy bár e jelzőszerkezet „határeset”, azonban - már olyan mértékben sértő, ami a személyiségi jog sérelmét megvalósítja.

Az ítélet rendelkező részének II. b. pontjában megállapított (jóhírnévhez fűződő) személyiségi jogsértést pedig azzal indokolta, hogy az alperes - miután annak valóságtartalmát bizonyítani nem tudta, - valótlan tényt állított, illetőleg híresztelt azzal, hogy a felperes az **"w1"** Zrt. üzemeltetésébe adásáért ellenértéket, 140 millió forintot és **"b"** állást kapott.

A megállapított jogsértéseket illetően az elsőfokú bíróság - az ítélet indokolása szerint - nem fogadta el az alperesnek az irodalom lényegéről, az abszurdról való okfejtéseivel alátámasztott védekezését. Az azokban kifejtettekkel nem vitatkozva rámutatott; a személyiségi jogsértés megállapításánál mind az újságcikk, mind a könyv tartalmát a bíróságnak úgy kellett értelmeznie, ahogy azt a harmadik kívülálló személy értheti. Hangsúlyozta; az irodalmi művek esetében igaz, hogy azt a szerző fantáziája alkotja és az olvasó képzelete újjáteremti, ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy az ilyen módon megteremtett mű ne lehetne személyiségi jogsértő, és ne lehetne a jog eszközeivel vizsgálni. Ellenkező esetben az irodalmi művek szerzői nem lehetnének alanyai sem személyiségi jogi, sem sajtó-helyreigazítási pereknek.

Az elsőfokú ítélet perköltség viselésére vonatkozó rendelkezésének indokolása szerint, mivel a személyiségi jogsértés - ha nem is mindegyik tételre - megvalósult, így az alperes teljes egészében pervesztesnek tekintendő. Ezért az elsőfokú bíróság a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján marasztalta a felperes oldalán ügyvédi munkadíjból eredően felmerült és a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-a alapján megállapított mértékű perköltségben.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes fellebbezést, a felperes pedig csatlakozó fellebbezést terjesztett elő, amit azonban a másodfokú tárgyaláson visszavont.

Az alperes elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének „teljes” megváltoztatásával a felperes keresetének elutasítását és a - csatolt ügyvédi megbízási szerződés alapján megállapított, a - perrel felmerült költségeiben való marasztalását; másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását kérte. Jogorvoslati kérelmének indokaként eljárásjogi és anyagi jogi szabálysértésre egyaránt hivatkozott.

Kijavítani kérte a megállapított tényállást abban a vonatkozásban, hogy nem **"W"** Város Önkormányzatának Képviselő-testülete, hanem helyesen aönkormányzat döntött arról, hogy mely pályázó legyen jogosult a "w" kórházat üzemeltetni.

Eljárásjogi szabálysértésként az elsőfokú bíróság részéről az indokolási kötelezettség (Pp. 221. § (1) bekezdés) részbeni megsértésére hivatkozott amiatt, hogy az utolsó tárgyaláson becsatolt előkészítő iratában a jog és irodalom viszonyával kapcsolatos irodalmi értekezést azzal terjesztette a bíróság elé, hogy amennyiben az nem lenne kellően meggyőző, úgy irodalmi szakértő kirendelését kéri. A bíróság azonban az ítéletében nem adta indokát annak, hogy e bizonyítási indítványának miért nem adott helyt.

Az alperes fellebbezése szerint az elsőfokú bíróság téves jogi következtetéssel jutott arra a megállapításra, hogy az alperes a **X** című időszaki lapban megjelentetett „Azt mondják.... - **"k - a"** című írásával valótlan tény állításával, illetve híresztelésével megsértette a felperes jóhírnévhez fűződő személyiségi jogát. Hangsúlyozta; nem tényállítás, hanem az irodalmi műfajra, az abszurdra jellemző képtelen, lehetetlen, eltúlzott, abszurd kifejezés volt a részéről, hogy a felperes ezért pénzt kapott, hiszen a döntést egy testület, a ... Önkormányzat hozta. A kifogásolt sajtócikkben megjelent kijelentés tehát nem tekinthető tényállításnak. Hivatkozása szerint a cikkben alkalmazott „mondja az utca hangja" és „mások" kifejezések is egyértelművé teszik, hogy inkriminált kijelentés nem az alperes tényállítása, hanem közvélekedés volt.

Téves jogi következtetésre jutott az elsőfokú bíróság abban is, hogy az alperes az **"Q"** című könyvben az **"e b"** című írásában az elsőfokú ítéletben megállapítottak miatt megsértette a felperes emberi méltósághoz, becsülethez, illetve jóhírnévhez fűződő személyiségi jogait. Hivatkozása szerint a jogsértőnek megállapított: „Vízfejű klán, pártfőiskolás feje feláll, mint fallosz, s imígyen kezd bele:" szövegrészben az alany határozatlan, bárki felállhat és mondhatja, hogy koccintson vele. Ez már az irodalmi fantázia területe.

Az **"e k"** elsőfokú ítéletben kiemeltként jogsértőnek megállapított sor pedig elkülönülten kezelendő, mert a „kobzosoknak, regösöknek, bárdoknak, vándorhegedűsöknek sajátja volt, hogy belépnek, és egy felütéssel kezdik a játékukat, amely kívül áll az előadásukon". Ez a sor tehát szerkesztéstanilag sem vonatkozhat a versbeli **T-re**.

Az „örült" jelzőt illetően pedig az elsőfokú bíróság is úgy foglalt állást, hogy az határeset. Az alperes álláspontja szerint az adott esetben ez azért nem lehet jogsértő, mert az „örült" jelző nem feltétlenül az elmeállapatra vonatkozik, s azt az alperes, mint szerző a művében is túlzásként az ábrázolt személy fanatikusságának jellemzésére használta, arra, hogy szinte mindenki szerint bukást jelent a **"w1"**, de a felperes letarol minden józan érvet. Erre a szörnyű, elképesztő dolgaira vonatkoztatta a jelzőt. E körben hivatkozott az alperes arra is, hogy a Larousse enciklopédia szerint is az örült: „józan megfontolás híjával lévő örült tervek vagy örült személy; eszeveszetten cselekszik valamit, valaminek megszállottja; elképesztően esztelen megnyilatkozást tesz, tettet hajít végre".

Az **"Q"** című könyvvel kapcsolatban a hírnévrontás megállapításának helytelenségét illetően pedig arra hivatkozott; az alperes sehol nem tett olyan kijelentést, hogy a felperes

állást kap B-ben. Állítása csak arra vonatkozott, hogy jutalomként küldik oda (tehát jutalomútra), mint sok más aktivistát.

Sérelmezte az alperes az elsőfokú ítéletnek azt a rendelkezését is, amely szerint a megítélt helyreigazító közleményt a **"H"-ban** kell közzétennie. Ezzel összefüggésben hivatkozott arra, hogy a könyve mindösszesen 200 példányban jelent meg, boltban nem volt kapható, a könyvbemutató is zártkörű volt, szűk baráti körben terjedt pár darab belőle. A könyvben leírtak egyébként az alperessel hasonló érzelmű, műértő embereknek a felperesről alkotott véleményét nem befolyásolták. A felperes különben sem támasztotta alá semmilyen bizonyítékkal azt az állítását, hogy magyarázkodnia kellett volna a könyvben megfogalmazottak miatt.

Nem értett egyet a pernyertesség-pervesztesség arányának megállapításával és a megítélt elsőfokú perköltség mértékével sem.

A felperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet - helyes indokai alapján történő - helybenhagyását, az alperes másodfokú költségben történő marasztalását kérte.

Az alperes fellebbezésének elbírálása során az ítélőtábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság túlterjeszkedett a kereseti kérelmen, és ezzel eljárási jogszabályt (Pp. 3. §-ának (2) bekezdése, 215. §-ának (1) bekezdése) is sértett, amikor az ítéletének rendelkező részében azt állapította meg, hogy az alperes „Azt mondják....- **"k - a"** című újságcikkével; valamint hogy az **"Q"** című könyvének tartalmával megsértette a felperes jóhírnévhez, illetve a becsülethez és emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogait.

A felperes ugyanis - a Pp. 121. §-a (1) bekezdésének c) és e) pontjának megfelelően - mind a kifogásolt újságcikk, mind pedig az **"Q"** című könyv sérelmezett közléseit tételesen megjelölve terjesztette elő keresetét, amelyhez az elsőfokú bíróság a Pp. 3. §-ának (2) bekezdése szerint kötve volt, és a Pp. 215. §-ának (1) bekezdése értelmében azon az érdemi döntésében nem terjeszkedhetett túl.

Az eljárási szabálysértésre tekintettel az ítélőtábla a felperes keresetén túlterjeszkedő fenti megállapításokat mellőzte a jogerős ítélet rendelkező részéből.

Rámutat továbbá a másodfokú bíróság, hogy „A bírósági ügyvitel szabályairól” szóló 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet (BÜSZ) 36. §-ának (2) bekezdésével ellentétes volt az elsőfokú bíróság részéről a korábban indult P. 22.592/2009. ügyszámon lajstromozott ügynek a később lajstromozott, jelen üggyhöz történt egyesítése. Ez az eljárási szabálysértés azonban nem hatott ki az érdemi döntésre, ezért nem volt olyan súlyú, ami az eljárás megismétlését, és ebből az okból az elsőfokú ítéletnek a Pp. 252. §-ának (2) bekezdése alapján történő hatályon kívül helyezését indokolta volna.

Ezért az ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletét - a Pp. 253. §-ának (3) bekezdése szerinti korlátok között - érdemben bírálta felül, melynek során fellebbezés hiányában - és a csatlakozó fellebbezés visszavonása miatt - nem érintette az elsőfokú ítéletnek a keresetet részben elutasító rendelkezéseit.

Az ítéltábla alperes fellebbezését kis részben, kizárólag az államnak járó illetékösszege vonatkozásában találta alaposnak.

Az elsőfokú bíróság a felek között - mindkét mű kapcsán - keletkezett jogvita eldöntéséhez szükséges mértékben a tényállást feltárta. A helyesen megállapított tényállást az ítéltábla - a fellebbezésre tekintettel, a felek egybehangzó nyilatkozata és a rendelkezésre álló peradatok alapján - csupán annyiban pontosítja, hogy a ... Közgyűlés döntött arról, mely pályázó legyen jogosult az "w"-t üzemeltetni, továbbá a rendelkező részben megállapított egyik jogsértés (falloszhoz való hasonlítás) nem a könyv... oldalán, hanem.... oldalán található.

Az elsőfokú bíróságnak az így pontosított tényállásból levont jogi következtetéseivel, az arra alapított érdemi döntésével és azok indokaival az ítéltábla is egyetértett.

A fellebbezés érvelésével szemben az ítéltábla teljes mértékben az elsőfokú bíróság jogi álláspontját osztotta abban, hogy valamely írásmű személyiségi jogot sértő tartalma esetén a jogosultat megilleti a jogsértés megállapítása és emiatt a jogsértővel szemben szankciók alkalmazása iránti igény, ebből a szempontból az írásmű műfaja irreleváns.

Irodalmi szakértő kirendelésére nem volt indok, tekintettel arra, hogy a személyiségi jogi perben a bíróságnak nem feladata az irodalmi mű színvonalának a megítélése, vagy annak műfaji besorolása. Függetlenül attól, hogy az írásmű, a könyv stílusa vagy nyelvezete megenged-e bizonyos kendőzetlenséget vagy szabadosságot, azt kell szem előtt tartani, hogy semmilyen stílusú irodalmi műben nem megengedett mások jóhírnevének vagy egyéb személyiségi jogának megsértése.

A felperes valamennyi kereseti kérelmének elbírálásánál az elsőfokú bíróság helyesen indult ki abból, hogy a felperes politikusként, országgyűlési képviselőként -, illetőleg a sérelmezett közlemények megjelenésekor közgyűlési elnökként - közszereplőnek minősült. Alaptalanul támadta ugyanakkor a fellebbezésében az alperes a jogsértések megállapítását a felperes, mint közszereplő fokozott tűrési kötelezettségére hivatkozással. Az elsőfokú bíróságnak az e körben kifejtett jogi álláspontjával az ítéltábla teljes mértékben egyetértett, ehhez kapcsolódóan szükségesnek tartva kiemelni az alábbiakat:

Az Alkotmánybíróság több esetben kifejtette, hogy a demokratikus társadalom létezésének és fejlődésének nélkülözhetetlen eleme a közügyek vitatása, amely feltételezi a különböző politikai nézetek, vélemények kinyilvánítását, a közhatalom működésének bírálatát. A 653/B/2000. számú határozatában is megerősítette az Alkotmánybíróság, hogy a közügyekre vonatkozó véleménynyilvánítási és sajtószabadság alkotmányos értéktartalma kiemelkedően magas, az Alkotmány 61. §-a (1) bekezdésének egyik lényegi eleme ugyanis a közügyek szabad megvitatása és a közszereplők bírálhatósága. A közéletben résztvevő személyeknek számolniuk kell azzal, hogy politikai ellenfeleik tevékenységüket, szereplésüket kritikával illetik, és erről a közvéleményt is tájékoztatják. A közszereplőről alkotott kedvezőtlen véleménynyilvánítás, értékítélet ezért önmagában akkor sem alapoz meg személyiségvédelmet, ha esetleg túlzó vagy felfokozott érzelmeket tükröz. A

határozatának indokolásában az elsőfokú bíróság által is idézett 36/1994. (VI. 24.) AB határozat értelmében a véleménynyilvánítás szabadsága mindenféle közlés szabadságát magában foglalja, függetlenül a közlés módjától, értékétől, erkölcsi minőségétől és többnyire valóságtartalmától is. Fokozott védelmet élveznek az olyan értékítéletek, amelyek a közügyekre vonatkozó vélemények ütközésében kapnak hangot, még akkor is, ha esetleg túlzóak és felfokozottak.

A véleménynyilvánítás szabadsága mellett alkotmányos védelem illeti meg azonban a személyiségi jogokat is, amelyek a véleménynyilvánítás szabadságának külső korlátját jelentik. Az Alkotmány rendelkezéseinek megfelelően a Ptk. 75. §-a általános védelemben részesíti a személyhez fűződő jogokat, így a jóhírnévhez (Ptk. 78. §-a) és a becsülethez, emberi méltósághoz (Ptk. 76. §) fűződő jogokat is.

A hírnév a személy társadalomban betöltött szerepének értékelését befolyásoló ismereteket jelenti. A jóhírnév sérelmének megállapítására az olyan valótlan, és a személy hátrányos megítélését kiváltó közlés lehet alkalmas, amely nyíltan vagy burkoltan valamilyen tényt fejez ki, a jogvédelem így abban az esetben indokolt, ha a sérelem objektív valótlanságot tartalmazó tényállítás útján, vagy valós tények hamis színben való feltüntetésével valósul meg. A vélemény, bírálat, értékítélet ugyanakkor akkor lehet jóhírnevet sértő, ha közvetve vagy közvetlenül valótlan tényállítást is tartalmaz, vagy a valóságot hamis színben tünteti fel, továbbá abban az esetben, ha a véleménynyilvánítás a Ptk. 4. §-ának (1) bekezdésében, valamint a Ptk. 5. §-ának (2) bekezdésében rögzített határokat túllépi, és kifejezőmódjában aránytalanul túlzó, indokolatlanul sértő, bántó vagy megalázó. Bármely jog ugyanis csak társadalmi rendeltetésével összhangban gyakorolható és ennek során a fél a jóhírnév és a tisztesség követelményeinek megfelelően köteles eljárni. Nem elégtí ki ezeket az elvárásokat a személyre vonatkozó értékítélet, ha önkényes, nem felel meg az emberi gondolkodás és ítéletalkotás elemi szabályainak.

Az alperes tehát arra helytállóan hivatkozott, hogy a közszereplőnek - e minőségével összefüggésben - több, súlyosabb kritikát kell elviselnie, mint az átlagembernek. Ez az elv azonban csak a bírálat szabadságára vonatkozik, és érvényesülése nem jelenti azt, hogy a közszereplő jogkövetkezmények nélkül sérthető, durva módon támadható, illetőleg róla valótlan tények közölhetők.

A fellebbezés hivatkozásaival szemben helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a per tárgyát képező „A...m.....- **"k - a"** címmel közzétett újságcikk és az **"Q"** című könyv ... oldalának kifogásolt része is tényállítást fogalmazott meg arra vonatkozóan, hogy a felperes a "w" Kórház **"w1"** Zrt. üzemeltetésébe adásáért ellenértéket (80 millió, vagy 140 millió, vagy 200 millió Ft-ot és **"b"** utat) kapott. E tényállítások valóságtartalmát az alperes - noha arra az elsőfokú bíróság többször is felhívta, - nem tudta bizonyítani. Ennélfogva a két kitétel miatt az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, minden további vizsgálat nélkül az alperes részéről a Ptk. 78. §-ának (1) bekezdésében védett személyiségi jog megsértését. E szempontból nem volt jelentősége az alperes által a fellebbezésében is hivatkozott annak a ténynek, hogy az újságcikkben alkalmazott „mondja az utca hangja” és „mások” kifejezésekkel is utalt arra, ez nem az alperes állítása, hanem a közvélekedés. A Ptk. 78. §-a (2) bekezdésének alkalmazása során kialakult ítélkezési gyakorlat következetes ugyanis abban, hogy a jogsértésért való objektív felelősség miatt a mástól szerzett valótlan és sértő információk, vélekedések továbbadása (híresztelése) is megvalósítja a jogsértést,

még akkor is, ha a mástól szerzett ismeretek továbbadása pontosan történt (BH 1989. 352).

Alaptalannak találta az ítéletábra az alperes fellebbezését abban a részében is, mely szerint az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg részéről a felperes emberi méltósághoz és becsülethez való személyiségi jogának megsértését az "Q" című könyvben a nem vitásan a felperesre vonatkozóan használt „örült”, „szemét”, valamint a „feláll, mint fallosz” kifejezések alkalmazása miatt.

Az kétségtelen, hogy miután e kitételek nem tényállítások, a jogsértő jellegük megállapításánál azt kellett vizsgálni, hogy alkalmazásuk során az alperes betartotta-e a véleménynyilvánítás alkotmányos jogának (fentebb részletezett) törvényi korlátait. Annak megállapításánál, hogy a jogsértések megvalósultak-e, a Legfelsőbb Bíróság PK. 12. számú állásfoglalásában írtakat betartva, a sérelmezett kifejezéseket a társadalmi érintkezésben elfogadott jelentésük szerint és valóságos tartalmuknak megfelelően kellett értékelni, amelynek során az egymáshoz tartalmilag szorosan kapcsolódó, egymással összetartozó részeket összefüggéseiben kellett vizsgálni. Azt kellett figyelembe venni, hogy a hétköznapi emberek milyen jelentéstartalmat tulajdonítanak a sérelmezett megfogalmazásnak, téves ezért az az alperesi állítás, hogy a mű sajátos hangvétele miatt a szerzője által groteszknek (politikai thrillernek, avagy pamfletnek) szánt írásmű nem sérthette a felperest.

Nem fogadta el az ítéletábra az alperesnek az ezzel kapcsolatos azt a fellebbezési okfejtését sem, hogy a kifogásolt „feláll, mint fallosz” kitétel alkalmazásával az ezt tartalmazó teljes mondatban az alany határozatlansága miatt nem a felperesre vonatkozó, hanem az irodalmi fantázia területére tartozó kijelentést tett. Ezzel szemben az inkriminált kitételnek a (PK. 12. számú állásfoglalásnak megfelelő) hozzá tartalmilag szorosan kapcsolódó, egymással összetartozó részekkel összefüggésében való vizsgálatával elvégzett helyes értékelés eredményeként jutott az elsőfokú bíróság arra a megfelelő következtetésre, hogy az alperes ezzel a kijelentéssel a felperest férfi nemi szervhez hasonlította, ami jogsértő volt. A fallosz kifejezés ugyanis - noha annak a „Magyar Értelmező Kéziszótár” (II. átdolgozott kiadás változatlan utánnyomása 2004., Akadémiai Kiadó) szerint van az erdei szömöröcsög gombát jelölő jelentése is, - a köznyelvben férfi nemi szerv, hímvessző jelentéstartalommal bír. A köznyelvben pedig valakinek a férfi nemi szervhez hasonlítása olyan mértékben alári és lealacsonyító jellemzés, amely sérti az emberi méltóságot. Az anyagi jog helyes alkalmazásával járt el ezért az elsőfokú bíróság, amikor az ebben a tekintetben kizárólag a felperes személyére vonatkozóként tett alperesi állításért a jogsértést megállapította.

Alaptalan a fellebbezés abban is, hogy az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg, hogy az alperes a könyvben a „szemét” és „örült” kifejezések alkalmazásával megsértette a felperes személyiségi jogait.

A „szemét” kifejezés jelzőként köznyelvi értelemben „hitvány, aljas” jelentéstartalommal bír (Magyar Értelmező Kéziszótár, Akadémia Kiadó, II. átdolgozott kiadás, 2003., változatlan utánnyomás 2004).

Az „örült” kifejezést pedig - szintén köznyelvi értelemben történő használati oldaláról megközelítve - köztudomásúan olyan személyre alkalmazzák, aki kóros szellemi működésű. Az alperes által alkalmazott „betokosodott” jelzővel együtt pedig kétséget kizáróan így

érthető. Egyetértett az ítéletábra az elsőfokú bírósággal abban is, hogy a felperes személyére vonatkozhatón és nem pedig a közéleti tevékenységéhez kapcsolódón a „szemét” kitétel, mint indokolatlanul túlzó bántó és megalázó kifejezés használata miatt az alperes megsértette a felperes becsülethez és emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogát. A felperes „betokosodott, őrült”-ként jellemzése pedig - a tartalmi valóság bizonyítottságának hiányában - minden ténybeli alapot nélkülözve, önkényesen fejez ki reá vonatkozóan elmarasztaló, sértő értékítéletet, ami már meghaladja a szabad véleménynyilvánítás alkotmányos kereteit (BH 2003. 407), és megalapozza a Ptk. 76. §-a alapján a jogsértés megállapítását.

A jogsértések megállapítása megalapozottá tette az alperesnek a Ptk. 84. § (1) bekezdés b) pontja alapján elégtételadásra kötelezése iránti kereseti kérelmet is. Ezért az ítéletábra alaptalannak találta az elsőfokú ítéletben az elégtételadásra kötelezés iránti rendelkezéssel szembeni fellebbezést, ugyanakkor a „helyreigazítás” kifejezést mellőzte az elégtételadásként megállapított és közzétenni rendelt szövegből, mivel a helyreigazítás a Pp. XXI. fejezetében szabályozott eljárásokban érvényesíthető igények (sajtóperek) szankciója, a személyiségi jogsértés szankciója (a Ptk. 84. § (1) bekezdés b) pontja szerint) az elégtételadás, amelynek érdekében a jogsértőt nyilatkozat közzétételére kell kötelezni.

Az elsőfokú ítélet elégtételadásra kötelező rendelkezésének a kiegészítésére pedig azért volt szükség, mert az alperes az elégtételt adó közleménynek a **”H”-ban**, saját költségére való közzétételére csak fizetett hirdetésként volt kötelezhető, tekintettel arra, hogy nem ő a lapgazda, és nem is szerkeszti a lapot. Az újság megkeresése pedig a közzététel elvállalásának kinyilatkoztatása iránt nem történt meg.

Mindezek alapján az elsőfokú bíróság ítéletének a - csatlakozó fellebbezés visszavonása folytán a másodfokú eljárásban vizsgálható - jogsértéseket megállapító, valamint az alperest elégtételadásra kötelező döntésével, és lényegében azok indokaival is a másodfokú bíróság egyetértett, és csupán a rendelkező rész szövegezésbeli pontosítását látta szükségesnek az egyértelműség, a keresethez igazodó megfogalmazás érdekében figyelemmel az elsőfokú ítélet rendelkező részében arra a nyilvánvaló elírásra is, mely szerint a bíróság az alperes helyett a felperest tiltja el a további jogsértéstől.

Nem volt alapos a fellebbezés az alperes által a felperesnek megfizetendő perköltség összegét kifogásoló részében sem. A személyiségi jogi perekben kártérítési igény érvényesítésének hiányában a per tárgyának értéke meg nem határozható, ezért a pernyertes felperes javára perköltségként az alperest „A bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről” szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-ának (3) bekezdése szerint, a kifejtett ügyvédi tevékenységhez szükséges munkaidő alapján, az ott leírt mértékű óradíjjal meghatározott ügyvédi munkadíj megfizetésére kellett kötelezni. Az elsőfokú bíróság által az e vonatkozásban figyelembe vett 15 óra munkaidő-szükségletet az ítéletábra is elfogadta, tekintettel arra, hogy az elsőfokú eljárásban tárgyalásokon való részvétel miatt 5 megkezdett munkaóra számolható el, a tárgyaláson kívüli ügyvédi munka (ideértve a keresetlevelek elkészítését is) időszükségleteként pedig az elsőfokú bíróság által megállapított 10 óra semmiképpen nem tekinthető aránytalannak. Ezáltal az igazolt ügyvédi tevékenységért a felperes javára megállapított 150 000 Ft perköltség sem

tekinthető eltúlzottnak, a helyesen megállapított elsőfokú perköltség összegének leszállítására pedig az alperes fellebbezésének sikertelensége folytán nem volt törvényes ok.

Kismértékben alapos volt ugyanakkor a fellebbezés az illetékfizetési kötelezettség mértékét támadó részében.

A meg nem állapítható pertárgyértékre tekintettel, „Az illetékekről” szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 62. §-a (1) bekezdésének f) pontja alapján a jelen perben tárgyi illetékfeljegyzési jogban részesült felperes helyett, az állam által előlegezett kereseti illeték összegének megállapításánál - noha azt az indokolásában külön nem részletezte, - az elsőfokú bíróság helyesen alkalmazta az Itv. 39. §-a (3) bekezdésének b) pontját az illetékalap meghatározására, figyelembe véve azt, hogy az utóbb egyesített perekben a feljegyzett illeték összegét keresetenként külön-külön kellett meghatározni. A 2010. január 18-án előterjesztett kereseti kérelem benyújtása miatt az Itv. 39. §-a (3) bekezdésének b) pontja szerinti illetékalap után, az Itv. 42. §-ának (1) bekezdés a) pontja szerint annak 6 %-ában meghatározott kereseti illeték összegét helyesen állapította meg 27 000 Ft-ban.

Elkerülte ugyanakkor az elsőfokú bíróság figyelmét, hogy 2010. január 18-án indított perhez egyesített 10. P. 22.592/2009. számú per a felperes 2009. december 23-án előterjesztett keresetlevele alapján indult, az Itv. 39. §-a (3) bekezdésének b) pontjának ekkor hatályos rendelkezése pedig a megyei bíróság előtt indult elsőfokú perekben a kereseti illeték alapját 350 000 Ft-ban határozta meg (a törvény e rendelkezését a 2009. évi L. törvény 72. §-a (6) bekezdésének b) pontja módosította a 61. §-ának (6) bekezdése értelmében 2010. január 1-jétől kezdődően indult ügyekben). Ennélfogva az e keresetlevél benyújtásakor a felperes helyett az állam által előlegezett kereseti illeték összegét 21 000 Ft-ban, és ilyen módon az egyesített perben feljegyzett összes illetéket (21 000 Ft + 27 000 Ft) 48 000 Ft-ban kellett volna figyelembe venni.

Miután az elsőfokú bíróság - az ítéletábra által nem érintett - ítéleti döntése folytán a felperes mind a jóhírnévhez, mind pedig a becsülethez és emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogai alperesi megsértésének megállapítása és az alperessel szemben a szubjektív szankciók alkalmazása iránti kereseti kérelmeiben pernyertes lett, és csupán az **"Q"** című könyvben az alperes által további két alkalommal elkövetett jogsértés megállapítása iránti keresetében (azaz az összkeresetéhez képest elenyésző részben) vált pervesztessé, az állam által előlegezett feljegyzett kereseti illeték megfizetésére a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 15. §-a alapján az ítéletábra a feleket ebben az arányban kötelezte.

Az előzőekben kifejtettek miatt az ítéletábra a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján e részében az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatva az alperes által megfizetendő kereseti illeték összegét leszállította, a felperest pedig a pervesztességével arányos feljegyzett kereseti illetéknek az állam javára történő megfizetésére kötelezte, ezt meghaladóan pedig az elsőfokú ítéletet a rendelkező rész szerinti szövegezésbeli pontosítással és -a fent kifejtett indokbeli kiegészítéssel - helybenhagyta.

A másodfokú eljárásban a fellebbezésében túlnyomórészt pervesztes alperes köteles megtéríteni a felperes másodfokú perköltségét, ugyanakkor a csatlakozó fellebbezése

visszavonása folytán a felperesnek viselnie kell az alperes ezzel összefüggésben keletkezett másodfokú eljárásbeli költségét. Mivel az egymás javára megfizetendő ügyvédi munkadíjak mértéke tekintetében számottevő különbség nincs, az ítélet tábla a Pp. 81. § (1) bekezdése második fordulatát alkalmazva úgy döntött, hogy mindegyik fél viseli a saját másodfokú per költségét.

Az Itv. 62. §-a (1) bekezdésének f) pontja alapján a feleket tárgyi illetékfeljegyzési jog kedvezménye illette meg a fellebbezési eljárásban is. A fellebbezési értéket mind a fellebbezés, mind a csatlakozó fellebbezés tekintetében az Itv. 39. §-a (3) bekezdésének c) pontja - a 2010. január 1. napjától hatályos - rendelkezése szerint 600 000 Ft-ban kellett megállapítani, amelynek alapulvételével az Itv. 46. §-ának (1) bekezdésében meghatározott mértékű feljegyzett fellebbezési illetéknek az állam javára történő megfizetésére az alperest, míg az Itv. 46. §-ának (4) bekezdése alapulvételével, de az 58. §-ának (7)-(8) bekezdése szerint megállapított mérsékelt összegű csatlakozó fellebbezési illeték állam javára történő megfizetésére a felperest kötelezte az ítélet tábla a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdése és 15. §-a szerint.

D e b r e c e n, 2011. január hó 13.

Dr. Csikiné dr. Gyuranecz Márta s.k. a tanács elnöke, Dr. Riczu András s.k. előadó bíró, Dr. Bakó Pál s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő